

Eksamensnoter—Dansk

Table of Contents

For det første.....	1
Til eksamen.....	1
Faglige mål.....	2
Litteraturhistoriske perioder.....	3
1 Arbejde før og nu.....	6
2 Kommunikation.....	7
3 Det senmoderne samfund.....	8
4 Mytemotiver.....	11
6 Romantikken.....	13
7 Det moderne gennembrud.....	15
8 Nyhedsformidling.....	18
9 Maskulinitet.....	27
10 Nye genrer.....	30
11 Teknologi og menneske.....	34
Folkeviser.....	49
Holberg.....	49
Martin A. Hansen.....	49

For det første

Se undervisningsbeskrivelsen. Den vi udfyldte med Bjørk. Måske er den på Lectio.

Brug tingene i 'VÆRKTØJSKASSEN'-mappen på Lectio ved Dokumenter -> Hold -> 20ia DA.

Hvis teksten er skønlitteratur, så brug Bjørks [Analysemodel SKØN.docx](#); spring irrelevante punkter over.

Til eksamen

(Fra noter på bagsiden af undervisningsbeskrivelsen, så er lidt rodet)

- Gode råd på nettet, men undgå sælgertypen. Dvs. brug gerne relevant information fra kilder som nettet (man må ikke søge på nettet under eksamen), men undgå at gøre det, så det er åbenlyst noget, man bare har fundet på nettet.
- Lad være med at bruge tid på noget, man ikke ved. Hvis man bliver spurgt om noget, man ikke kan svare på, så gå videre istedet for at gætte.
- Medbring computer, høretelefoner og USB-flash drive
- Man trækker et eksamensspørgsmål og en ukendt tekst
- Man må ikke gå på nettet (meget bredt formuleret)
- 60 minutter forberedelsestid
- Kun papir-noter og tekst til eksamen

- Læs teksten på 15 minutter max (sic.?). Teksten burde kunne læses på den tid, og man burde ikke bruge længere tid på det, tror jeg.
- Der skal også være plads til samtale. Så man skal ikke bruge alt tiden (25 minutter) på at fremlægge.
- Svar på spørgsmål med det samme, de er stillet. Lad være med at sige “det svarer jeg på senere”

Indraget i bedømmelsen (includes but not limited to):

- Andvende danskfaglig viden og grundlæggende metoder
- Fremlægge på en struktureret måde
- Demonstrere korrekt sprog

Faglige mål

Eleven kan

1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, **formelt korrekt**, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder **anvende grammatisk terminologi**
3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
5. analysere og fortolke fiktive tekster
6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
7. perspektivere tekster ud fra **viden om fagets stofområder** og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
8. demonstrere kendskab til **centrale litteraturhistoriske perioder** (se nedenfor) og deres forbindelse til nutiden
9. demonstrere kendskab til **tendenser i samtidens** danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger
10. demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger
11. navigere i store tekstmængder samt udvælge og anvende tekster kvalificeret og med dokumentation (ned i teksten -sfj)
12. demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder

Litteraturhistoriske perioder

Sammensætning af forskellige kilder og noter, Kilde: <https://dansksiderne.dk/index.php?id=3440>.
Dette er ikke alt sammen fra undervisningen, det er bare for at give en oversigt.

- Romantikken (1780-1870)
 - Universalromantikken/organismetanken
 - Naturen er et jordisk paradys. Alting hænger sammen. Kritik af fornuftdyrkelse. Højere idealverden afspejler sig i naturen.
 - J. W. Goethe, "Den unge Werthers lidelser"
 - Nyplatonisme/dualisme
 - "Den romantiske digter får en indsigt i (bliver indviet i) en anden og sandere verden (=åndelig ideal-verden). Han lever selv i den materielle fænomenverden, men længes efter den ideelle verden hinsides. Jorden opleves som et fængsel. Ensomhed og splittelse er derfor grund-vilkår for digteren."
 - Platon, "hulemyten"
 - S. Staffeldt, "indvielsen"
 - Guldalderromantik/monisme
 - "[“Guldhornene” er en] drøm om den "guldalder", der engang var på jorden. Dyrker derfor den nordiske oldtid, genopliver de nordiske myter. Guldhornene findes af naturens børn og er symboler fra fortiden Et tegn fra guderne. Mennesket ser dog kun den materielle værdi i dem, ikke den åndelige. Derfor forsvinder de igen. Menneskeidealet er "de sjældne få", som kan "se det høje i naturens øje"."
 - A. Oehlenschläger, "Guldhornene"
 - (Noter 17-04-2023)
 - Nationalromantikken
 - Biedermeierromantikken
 - Kvinder er altid indenfor
- Romantisme (1820-1850)
 - "Dyrker følelserne ligesom romantikken, men mere realistisk og reflekteret. Viser, at de romantiske idealer lider nederlag, ender tragisk. Opgør med hele "Biedermeier-kulturen". Biedermeier: idealet er dannelse og selvbeherskelse, harmonisøgende. Fortrænger "det farlige". Hjemlig hygge og tryghed."
 - St. St. Blicher
 - Emil Aarestrup
 - Søren Kierkegaard
 - H.C. Andersen

- (Noter 17-04-2023)
 - Æstetisk, men ikke længere idyllisk
 - Anerkender verden ikke er perfekt
 - interesseret i det mørke, død, sex, demoner
 - ikke “korrekt”
 - Ekstreme følelser
 - idealet er uinteressant
 - Mørk, fremmedartet, livslede, splittelse
 - Døden får tildelt noget sødligt (sic.)
 - Mix mellem død, elendighed og håb, menneskelighed.
 - Fortæller != forfatter, med mindre det er i digte
- Det moderne gennembrud (1870-1900)
 - Realisme og Naturalisme
 - “Realisme: Litteraturen skal ikke idyllisere og forskønne, men sætte tidens problemer under debat. Litteraturen skal afspejle og debattere den samfundsmæssige udvikling.”
 - “Naturalisme: forfatteren må beskrive verden objektivt som en naturvidenskabsmand. Påvirket af Darwin: Gud findes ikke, mennesket er et naturvæsen styret af skjulte drifter. Undertrykkelse af drifter medfører lidelse og død. ”
 - “Udviklingsroman: (modsatning til romantikkens dannelsesroman). Den naturalistiske helt er en anti-helt Der er ofte en kløft ml. individets forestillinger og forventninger og så den måde, virkeligheden er indrettet på. Individet dannes ikke, det desillusioneres eller går til grunde. Opgør med religion/Gud og traditionelle værdier. ”
 - “Impressionisme: en ny fortælle teknik, hvor forfatteren vil vise frem for at forklare. Fotografisk/filmisk beskrivelse. Skjult fortæller. Tit meget scenisk, vægt på detaljer. ”
 - “Arbejderklassens sociale forhold sættes under debat. Socialismen opstår. Arbejderne begynder at organisere sig i fagforeninger. Kritik af det kapitalistiske klassesamfund, hvor overklassen undertrykker arbejderklassen. ”
 - Georg Brandes
 - J.P. Jacobsen
 - H. Drachmann
 - H. Bang
 - H. Pontoppidan
 - Amalie Skram
- Symbolisme (1890-1920)
- Hjemstavns litteratur og ny realisme (begyndelsen af 1900-tallet)

- Modernismen i Mellemkrigstiden (1918-1940)
- Socialrealisme i Mellemkrigstiden
- Eksistentialisme og efterkrigs-modernisme
- Modernismen i 1950erne og 60erne
- Nyrealisme og dokumentarisme i 1970erne
- 1980erne, Postmodernisme, Magisk realisme
- 1990erne og frem, Minimalismen og dens rødder i det 20. årh., Fra Hemingway til Helle Helle

1 Arbejde før og nu

Faglige mål: 1, 3, 5-7, 9, 11

Eleven kan

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger
- 11. navigere i store tekstmængder samt udvælge og anvende tekster kvalificeret og med dokumentation (ned i teksten -sfj)

Dan Turell, "Jeg skulle have været taxachauffør", 1990, Digt

https://lristashared.blob.core.windows.net/assets/2019-11/Itg8OUJzHR6H-jeg_skulle_have_vaeret_taxachauffoer.pdf

- Fortælleren drømmer om at være taxachauffør med alt det gode og det dårlige der følger med

Martin Andersen Nexø, "Lønningsdag – en idyl", 1897, Novelle

<https://litthist.systime.dk/?id=265#c1209>

- Martin Andersen Nexø var kommunist og så glødende i sin overbevisning, at han fastholdt sine synspunkter til sin død, selv om de politiske konjunkturer ændrede sig. I dag huskes han for, at han formåede at skabe stor kunst på grundlag af sin overbevisning.
<https://danskeforfattere.systime.dk/?id=888&L=0>
- Handler om en der ikke behandler sine arbejdere så godt. De får først løn på mandag istedet for fredag (tror jeg (skimmede)).

Emnet handler specielt om arbejdsforhold i fortiden i kontrast til, hvordan det er nu.

2 Kommunikation

Faglige mål: 1-6, 10

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 10. demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger

Tove Ditlevsen, "Tårer", 1948, Novelle

https://www.vdgb.dk/wp-content/uploads/2018/02/fs_dansk_1.pdf

- Det foregår i en stue. En mor græder og at hendes dreng (25 år gammel) er ved at flytte ud med en pige udenfor ægteskab.

Villy Sørensen, "Blot en drengestreg", 1953, Novelle

<https://lenesdanskhold.wordpress.com/wp-content/uploads/2013/08/blot-en-drengestreg.pdf>

- Nogle brødre er blevet fortalt, deres onkel fik savet sit ben af, fordi han fik blodforgiftning i storetåen. De møder en dreng på en vej, som får et lille sår på storetåen. De vælger derefter, at drengen, Peter, skal have savet benet af. De tager hjem, er alene hjemme og forsøger at save benet af på køkkenbordet med en løvsag. De kunne ikke save benet af, men Peter døde i processen og der kom blod ud over det hele. De smider Peters krop ud på vejen. Deres mor kommer hjem. En politibetjent dukker op, og spørger hvis dreng det er, der er blevet kørt over. Moreren vasker brødrene og lægger dem i seng.

3 Det senmoderne samfund

Faglige mål: 1-5, 7, 9

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger

Kompendium: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=50542587013>

Definition

Hvad er senmodernitet?

Begrebet senmodernitet har meget til fælles med begrebet postmodernitet. Man brugte især det postmoderne begreb til at beskrive samfundet og individets tilværelse i 1980'erne og 1990'erne. Inden for samfundsvidenskaberne er postmodernitet dog de seneste mange år blevet trængt i baggrunden til fordel for 'senmodernitet', som blandt andre den tyske sociolog Ulrich Beck og den engelske sociolog Anthony Giddens bruger til at beskrive vores nuværende samfund. Forskellen i de to begreber ligger i, hvordan de forholder sig til moderniteten. Hvor postmodernisterne ser modernitet som en allerede afsluttet periode, mener tilhængere af senmoderniteten, at vi stadig befinder os i moderniteten – blot i en radikalt anden form.

I "50 samfundstænkere" skriver Allan Christensen og Mads P. Sørensen i deres introduktion til Ulrich Beck (se kilder), at han som samfundstænkere forsøger at placere sig i mellem de to yderpositioner – "postmodernister" og "modernister". Han – og for den sags skyld mange andre senmoderne tænkere – anerkender postmodernisternes diagnose, at samfundet de seneste år har ændret sig markant. Den postmoderne og den senmoderne position understreger således begge individets rolle i forhold til at skabe sin egen historie og sit eget verdenssyn. Men Ulrich Beck fastholder samtidig det moderne projekt, idet han fortsat ser fornuft, videnskab, demokrati, menneskerettigheder osv. som grundpiller i samfundet. Det moderne er ikke afsluttet, mener Ulrich Beck, det er blot forandret. Samfundet er blevet det andet moderne igennem fem forandringsprocesser: en multidimensional globaliseringsproces, en radikaliseret

individualiseringsproces, globale miljøproblemer, en kønsrollerevolution, en ny industriel revolution

Jesper Wung-Sung, “At gøre sit bedste slår ingen mand af hesten”, 2011, Novelle

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=50405219914>

- Det er den, hvor de ser fjernsyn, graver Vorte-Morten ned i et hul og kører ham over med en græslåmaskine.

Andrea Steif, “Mor”, 2016, Kortfilm

- Jeg var der ik den dag, ellers hørte jeg ikke efter ... det her er fra Wikipedia: Den unge Amanda svarer på en utraditionel annonce: hun skal spille en fremmed kvindes datter for en aften. Hendes ’mor’ viser sig at være en midaldrende kvinde, der serverer vin, forærer Amanda tøj og kalder hende ’Skat’. Amanda finder sig hurtigt til rette i sin nye rolle, og aftenen udvikler sig til at være mere end bare skuespil for Amanda. Dette lille psykologiske drama udforsker grænsen mellem det fremmede og det velkendte, og hvordan identitet er forbundet med familierelationer.

Jonas Poher Rasmussen, “Flugt”, 2021, Film

Trailer: <https://filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/flugt>

- Den der film om Amin der flygter fra Kabul til Moskva og så derfra til Danmark med menneskesmuglerer.

Mette Thomsen, “True love”, 1994, Romanuddrag

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=52099327464>

- Den med Mona og plastikkirurgi

Særlige fokuspunkter (viz-a-viz faglige mål 7 og 9):

- Anthony Gideens karakteristik af det senmoderne samfund
 - “samfundstilstanden som en radikaliseret form for modernitet” (kompendiet)
 - “Hvor postmodernitet henviser til modernitet som en afsluttet æra, henviser senmodernitet til modernitet som en fortsat ramme for samfundet, blot i en udviklet og anderledes form. For eksempel understreger den tyske sociolog Ulrich Beck, at vores samfund i dag stadig er defineret ved en grundlæggende tro på moderne værdier som menneskerettigheder, videnskab, demokrati osv.” (ibid.)
 - refleksiv modernitet: “refleksiviteten består i, at sociale aktiviteter konstant undersøges og omformes i lyset af de informationer, man har om disse og andre aktiviteter. Aktiviteterne kan nemlig altid gøres til genstand for overvejelser, for variationer og for nye perspektiver. Det moderne individ er på den måde hele tiden tvunget til at træffe valg.” (citeret i ibid.)
- Individualisme
- Identitetsdannelse

- Sociale medier
- Narcissisme
- Offentlighedsstruktur
- Globalisering
 - Relevant fx sammenligning af turisten: den privilegerede og vagabonden, den fattige.
- At være flygtning

4 Mytemotiver

Faglige mål: 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger
- 10. demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger

Fra undervisningsbeskrivelsen: “Emnelæsning med fokus på analyse af skønlitterære tekster, reklamer og billedmedier hvor mytemotiverne **Syndefaldsmyten** og **Ikarosmyten** optræder (...)”

Syndefaldsmyten: Paradiset, Eva, slangen og æblet.

Ikarosmyten: Ikaros, søn af Daedalus. De skal flygte fra en ø. Daedalus laver nogle vinger. Daedalus advarer Ikaros om, ikke at flyve for tæt på solen. Ikaros er anarkist og vælger at flyve for tæt på solen, hvorefter vingerne smelter og han drukner i havet.

Kompendium: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=70560319722>

“Myterne fortælles og fremstilles dramatisk gennem ritualer, og på denne måde gøres urtiden aktuel og levende. Samtidig virker dette som en påmindelse om de værdier myterne udtrykker, og at disse er bestemt fra evig tid. Myterne er derved med til at skabe sammenhold og fællesskab indadtil i gruppen. De er også særligt egnede til at forklare problemer, som det ellers er vanskeligt at få svar på, som uretfærdighed, lidelse og død, og de kan derfor give mening til den enkeltes livssituation og forhold til fællesskabet.”

(Værk) “Ovids Forvandlinger”

- Ikarosmyten

Naja Marie Aidt, “Den blomstrende have”, 1994, Novelle

- Thomas, Erik og Mette er på ferie sammen. Erik og Mette hygger sig sammen. Thomas er mega jelli (han ville have Erik for sig selv).

- Syndefaldsmyten

Michale Strunge, "Astronaut, 1985, Digt, Kompendiet s. 35

- Mindst deprimerede Michael Strunge digt
- Ikarosmyten sikkert, fordi nu har han ramt bunden, så kan det også være ligemeget eller noget idk.

Karen Blixen, "Vinger", 1915, Digt, Kompendiet s. 34

- "I mit fængsel synger mit Hjerte
"Kun om Vinger, kun om Vinger". Hun vil altså gerne ud og flyve. Dvs. Ikaros' længsel sikkert.

Særlige fokuspunkter (viz-a-viz faglige mål 7 og 9):

- Myten som genre og mytens funktion
- Overgang fra barn til voksen
- Uskyldstab
- Personkarakteristik
- Fortællerforhold og synsvinkel
- Fortolkning
- Minimalisme og isbjergsteknik
 - Isbjergteknikken er en måde at skrive på som mange forfattere bruger, hvor man ikke direkte siger hvad man tænker, og føler men overlader det til læseren at fortolke teksten.

Man kan se det som et isbjerg, hvor teksten læseren har, kan forestille at være toppen af isbjerget som er "over vandet", mens der gemmer sig mange tanker, følelser og overvejelser "under vandet".

<https://www.fagord.dk/isbjergteknikken/>

- Analyse af fiktion: Semantiske felter
 - Opsummeret fra <https://www.gymdansk.dk/semantiske-felter.html>. Dette er, hvad jeg tror, det er: Semantiske felter er ting som fx digte handler om. Fx det samme vers i digtet kan beskrive forskellige ting, fx "jeg knepper din mor (et semantisk felt: sex med din mor), som jeg spytter bars på beatet (andet semantisk felt: laver musik) "tager hende i sengen (første sematiske felt igen), som jeg fanger slaget på beatet (andet sematiske felt igen)"

6 Romantikken

Faglige mål: 1-3, 5-7, 11, 12

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 11. navigere i store tekstmængder samt udvælge og anvende tekster kvalificeret og med dokumentation (ned i teksten -sfj)
- 12. demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder

Fra undervisningsbeskrivelsen: “(...) skønlitteratur fra det moderne gennembrud. **Vægtning af elevernes forståelse af den idéhistoriske forskel på romantikken og det moderne gennembrud, herunder især problemlitteratur.** (...)”

Kompendium: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=46797304996>

Schack Von Staffeldt, “Indvielsen”, 1804, Digt

- Den med harpen der kommer ned fra himlen.
- Dualisme

H.C. Andersen, “Klokken”, 1850, eventyr/novelle

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=59045271658>

- Klokken ude i skoven, som ingen kan finde. En konfirmand og en kongesøn prøver at finde fuglen, men opdager istedet bare den idylliske natur.

H.C. Andersen, “Den lille pige med svovlstikkerne”, 1848, eventyr

- En pige der lever prekært. Hun kigger ind ad vinduer juleaften, tænder tændstikker for at holde varmen og ender med at dø af kulde.

Systeme, “Nyplatonisme”, fra Litteraturens veje, 2019

<https://litteraturensveje.systeme.dk/?id=595>

- Staffeldt står i skyggen af Oehlenschläger
- Dualisme, kontra organismetanken

- “Nyplatonismen bygger på den græske filosof Platon (427-348 f.Kr.). Platon er dualist, han mener, at der findes to typer væren. I Platons filosofi er verden delt i et åndeligt og jordisk rige, nemlig idéernes og fænomenernes verden. I idéverdenen hersker en evig, kosmologisk orden, i fænomenernes kaos.”

Adam Oehlenschläger, “Der er et yndigt land”, 1819, Digt

- Nationalromantikken

Emil Aarestrup, “Paa sneen”, 1838, digt

- En der bliver indhentet af sin skygge
- Jeg tror der er noget dualistiske noget, med skyggeverdenen og den eventyrlige skønhed

Casper David Friedrich, “Frau in der Morgensonne”, 1818, maleri

- Kvinder (set bagfra) der står udenfor og kigger mod horisonten på morgensolen

Casper David Friedrich, “Wanderer über dem nebelmeer”, 1818, maleri

- Den hvor der står en (set bagfra) og kigger ud over nogle bjerge med skyer på

Særlige fokuspunkter:

- Fortolkning og perspektivering
- Citatburgeren
- Personkarakteristik og det lyriske jeg
- Organismetanken og det dualistiske verdensbillede
 - Organismetanken: Naturen er et jordisk paradys. Alting hænger sammen. Kritik af fornuftdyrkelse. Højere idealverden afspejler sig i naturen.
 - Dualistiske verdensbillede: Der er den menneskenes verden og gudernes verden. “Den romantiske digter får en indsigt i (bliver indviet i) en anden og sandere verden (=åndelig ideal-verden). Han lever selv i den materielle fænomenverden, men længes efter den ideelle verden hinsides. Jorden opleves som et fængsel. Ensomhed og splittelse er derfor grund-vilkår for digteren.” (op. cit.)
- Hulelignelsen
 - Man opdager den ‘rigtige’ verden, den gudelige verden presumably
- Nationalromantik og nationalisme
 - Nationalromantik: eg.: Oehlenschläger: “Der er et yndigt land”
 - Nationalisme: hitler
- Folkeeventyr vs. Kunsteventyr
 - Dybbøl 1864

7 Det moderne gennembrud

Faglige mål: 1-3, 5, 7, 8, 11

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 8. demonstrere kendskab til centrale litteraturhistoriske perioder (se nedenfor) og deres forbindelse til nutiden
- 11. navigere i store tekstmængder samt udvælge og anvende tekster kvalificeret og med dokumentation (ned i teksten -sfj)

Henrik Pontoppidan, "Nådsens brød", fra "Fra hytterne", 1887, novelle

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=50560612604>

- Fattigdomsanstalt, hvor leveforholdene er dårlige, men som ses som et pragteksempel.
- Personen Stine Bødker kommer "på kassen"

Henrik Pontoppidan, "Et grundskud", fra "Fra hytterne", 1887, novelle

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=50560612604>

- Grisen "Sif" dør, hvilket er økonomisk besværligt for familien på gården.

Anne Skram, "Karens jul", 1885, Novelle

<https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=44668226516>

- En kvinde med et barn overnatter i et forladt skur, men begge dør af sult og kulde

Christina Olsen, "Sædelighedsfejden", 2011, animationsfilm

<https://www.youtube.com/watch?v=YzrqMKHmu-4>

- Georg Brandes: Kvinder, ligesom mændene, skal frigøres og have lov at dyrke sex før ægteskabet
- Elisabeth Grundtvig: Mændene burde lære af kvinderne, og også de burde afholde sig fra sex til ægteskabet

Henrik Ibsen, "Et dukkehjem", 1879, teateruddrag

https://www.ibsen.uio.no/DRVIT_Du%7cDuht.pdf

- Nora og Helmer, hvor Nora smutter.

Særlige fokuspunkter

- Problemlitteratur
 - Litteratur der sætter problemer under debat; behandler samfundsproblemer
- Naturalisme og realisme
 - Naturalisme: verden kan reduceres til genstande og fænomener, kontra overnaturlighed, dvs. ingen gud eller gudeverden. Naturen er et forklaringspunkt (naturvidenskaber), fremfor gud.
 - Realisme: virkelighedsskildringer; vis verden som den reelt er
- Georg Brandes
 - “Georg Morris Cohen Brandes (født 4. februar 1842 i København, død 19. februar 1927 samme sted)[1] var en dansk kritiker og litterat, der havde stor indflydelse på skandinavisk litteratur fra 1870'erne og frem til begyndelsen af mellemkrigstiden. Han regnes traditionelt for teoretikeren bag Det Moderne Gennembrud. I trediveårsalderen formulerede Brandes principperne for en ny realisme og naturalisme, i modsætning til den senromantiske litteratur, der forekom ham virkelighedsfjern og præget af tom æstetik.”
https://da.wikipedia.org/wiki/Georg_Brandes
- Sædelighedsfejden
 - Kvindeproblemet/normer
- Impressionisme
 - “Impressionisme er en kunstretning inden for malerkunsten som især var fremme fra ca. 1870 til 1890. Ordet stammer fra det franske ord: impression som betyder indtryk. Man forsøgte at lave en gengivelse af det flygtige øjeblik med det øjeblikkelige indtryk af lys, luft, vejrforhold, som ofte blev malet i lidt kølige farver med motiver fra hverdagen og almindelige dagligdag.”
<https://da.wikipedia.org/wiki/Impressionisme>
- Pontoppidans sociale indignation
 - “Et tema i Det moderne gennembrud er de store kontraster mellem de velstillede og dem, der ikke ejer noget. Henrik Pontoppidan (1857-1943) var mere end nogen anden forfatter fra perioden optaget af at få frem i lyset, hvor ussel tilværelsen kunne være for de mest udsatte. Han var indigneret på de fattiges vegne, og han placerede entydigt ansvaret for deres triste skæbner hos de velstillede, der ikke brugte deres indflydelse og magt til at få ændret på de urimelige forhold. Kritikken retter sig både mod de rige bønder og myndighederne, men også mod kirken, der forvalter kristendommen uden empati for de svageste. Den sociale indignation viser sig særligt i Pontoppidans noveller, hvor plottet ofte illustrerer, hvor umuligt det var for proletariatet at bryde den sociale arv. De besiddelsesløse er determinerede til en skæbne på samfundets bund, hvor der ingen nåde findes. Der er altså tale om en social determinisme, hvor det kun sjældent

lykkes for hovedpersonerne at bryde med de vilkår, de er født og opvokset med.”

<https://detmodernegennembrud.systime.dk/?id=136>

- Kvindeskildringer: Stine (“Nådsens brød”), Karen (“Karens jul”), Aurora, Marie og Nora (“Et dukkehjem”)
- Remediering
 - At fortælle den samme historie på en anden måde, dvs. anden genre

Yderligere

- 3 K’ere
 - Kirke
 - Opgør med kirken og religion
 - Køn
 - Opgør med kvinders rolle i samfundet
 - Klasse
 - Opgør med samfundets klasseinddeling

8 Nyhedsformidling

Faglige mål: 2, 3, 6, 7, 9, 10

- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger
- 10. demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger

Kompendie på Learnspace: <https://www.learnspace.dk/course/view.php?id=4333>

Systime, “Den traditionelle journalistik”, fra “Grundbog til medier i Dansk”

<https://grundbogtilmedieridansk.systime.dk/?id=150>

- Nyhedskriterierne, vinkling og interviewformer.

Særlige fokuspunkter

- Tv-nyhedernes historie
 - På Learnspace er der, 1965, 1990’erne og 00’erne
- **Nyhedskriterierne** (begrebet er vigtigt!) og vinkling
 - Nyhedskriterierne (AVISK)
 - **Væsentlighed:** Hvem berører historien? Jo større målgruppen til en historie er, jo mere væsentlig er den – og dermed et samfundsanliggende.
 - **Aktualitet:** historien er oppe at vende i offentligheden og omtales i mange medier.
 - **Sensation:** En stor begivenhed indtræffer pludseligt og overraskende som fx et terrorangreb.
 - **Konflikt:** To parter i en sag har et opgør med hinanden
 - **Identifikation:** Som seer lever du dig ind i en persons problemer
 - Vinkling
 - Vinkling betyder, at journalisten præsenterer en nyhedshistorie set fra en bestemt synsvinkel.

Synsvinklen i en nyhedshistorie kan du finde ved at kigge på, hvem der bliver interviewet og ved at spørge: Hvorfra bliver historien fortalt?

- Fortællerhierarki
 - Værten, journalisten, interviewede personer, tror jeg
- Interviewformer
 - Ekspertinterviewet
 - “I ekspertinterviewet oplever vi som seere journalisten interviewe personer, som har ekspertviden. Ekspertinterviewet giver baggrundsviden til seerne, der bliver bedre rustede til at forstå de overordnede sammenhænge i en journalistisk historie.” (Systime, op. cit.)
 - Erfaringsinterviewet
 - “I erfaringsinterviewet taler journalisten med personer, der kan berette om personlige oplevelser og erfaringer. De interviewede er altså personer, som selv har været i berøring med en problemstilling.

“I både ekspert- og erfarings-interviewet anvender journalisten medløb. Dvs. at interviewet afvikles i et langsomt tempo, hvor den interviewede person får plads til at tale ud. Eksperten skal forklare komplicerede sammenhænge og erfaringspersonen om sine oplevelser.” (ibid.)
 - Partsinterviewet
 - “Partsinterviewet er helt anderledes end erfarings- og ekspertinterviewet. Partsinterviewet former sig som ét langt modløb i et opskruet tempo. Dvs. at journalisten forsøger at underminere den interviewedes argumenter. Det gør journalisten, fordi den interviewede har magt til at tage beslutninger, som påvirker andre.” (ibid.)
- Repportageform
 - Nyhedsreportage
 - “Nyhedsreportagen er opbygget på samme måde som nyheden, men den er kendetegnet ved at være mere uddybende i sin information om begivenheden. Det er især spørgsmålene hvordan og hvorfor, der bruges mere spalteplads på.” (“Reportagen.doc”, se Learnspace)
 - Begivenhedsreportage
 - “Den reportage, der skildrer kaosset på et ulykkessted, et grundlovmøde eller begivenheder på en 1. maj, folkelivet og atmosfæren omkring en fodboldlandskamp mellem Sverige og Danmark osv.” (ibid.)
 - Portrætreportage
 - “Reportagen, hvor en person skildres gennem et interview med personen selv og måske interviews med personer fra dennes omgangskreds, beskrivelse af personens liv og levned i fortid, nutid og nærmeste fremtid.” (ibid.)

- Efterforskningsreportage
 - “Denne artikeltype kaldes også dybdeborende reportage, fordi en journalist eller flere journalister borer dybt i en sag, der vurderes at have offentlighedens interesse. Dette arbejde foregår ofte over en lidt længere tidsperiode, hvilket resulterer i en række artikler i avisen dag efter dag i denne periode. Det kan være sager, der har kriminel karakter, som fx økonomisk bedrageri.” (ibid.)
- Faktakoder og fiktionskoder
 - Fakta
 - Bundet af virkeligheden, Sande historier, Information, Objektivitet
 - “Faktatekster er bundet op på virkeligheden og går efter at informere, vurdere eller opfordre på basis af kendsgerninger. Faktatekster er fx journalistiske, dokumentariske eller videnskabelige. I den verden er det vigtigt at kommunikere sagligt, objektivt og korrekt. De virkemidler der bruges for at opnå det kaldet for faktakoder.” (“Faktakoder og fiktionskoder.pdf”, se Learnspace)
 - “Når vi ser fx ser et nyhedsindslag om politiske forhandlinger på Christiansborg, forventer vi, at vi får en objektiv fremstilling af forløbet. Det ville være et brud på faktagenren, hvis studieværten pludselig gav sin egen politiske holdning til kende. Vi forventer med andre ord, at faktatekster fremstiller en sandfærdig og objektiv historie.” (ibid.)
 - Fiktion
 - Frit forhold til virkeligheden, Opdigtede historier, Underholdning, Subjektivitet
 - “Fiktionstekster er ikke bundet op på virkeligheden og går efter at engagere læseren/publikum følelsesmæssigt, at underholde og/eller igangsætte refleksion. Fiktionstekster er fx film, tv-serier, computerspil og skønlitteratur i form af romaner og noveller. I den verden kan der digtes helt frit, og er det vigtigt at indfange og berøre læseren eller seeren. De virkemidler der bruges for at opnå det kaldet for fiktionskoder.” (ibid.)
 - “Et af de vigtigste virkemidler i fiktionstekster er identifikation. Vi lader os gribe af handlingen fordi vi lever os ind i karakterernes oplevelser og følelser. Måske er det helten, vi identificerer os med - måske er det offeret. Når vi ser en James Bond-film, får vi mulighed for at forestille os, at det er os, der sikrer verdensfreden ved hjælp af vovemod og intelligent tænkning. Eller det kan være, at vi hellere vil identificere os med den lækre Bond-babe.” (ibid.)

○

I dette skema ses nogle af de mest typiske træk og forskelle på fakta- og fiktionskoder:
(dette er dog ikke en facitliste, men en overordnet karakteristik)

	Faktakoder	Fiktionskoder
Forhold til virkeligheden	Virkelighedsbundet	Frit forhold til virkeligheden
Fortæller	Forfatter og fortæller er ofte identiske	Fortæller er ikke identisk med forfatter
Sprog	Sagligt/fagligt sprog	Billedsprog
Formål	Informerende, vurderende, opfordrende	Underholdning, refleksion
Identifikation	Ikke identifikation	Identifikation
Viden	Ikke tilbageholdelse af viden	Tilbageholdelse af viden
Appelform	Etos og logos	Patos

○

I litterære genrer kan man se på hvordan fakta- og fiktionskoderne kommer til udtryk i sprog, sætninger, komposition og fortælleforhold.

	Faktakoder	Fiktionskoder (eksempler)
Fortæller	Usynlig	En synlig jeg-fortæller.
Fortælle tid	Komprimeret (fx en artikel)	Lang (fx en roman)
Komposition	Lineær	ikke-lineær
Syn	Ydre syn	Indre syn
Personkarakteristik	Telling Personer fra virkeligheden	Showing Overnaturlige egenskaber
Fortælleforhold	Citater	Indre monolog

- Objektiv vs. subjektiv formidling
- Tv-nyheder vs. avisnyheder

Danske - Nyheder

AVISK

Aktualitet Nyhed der er relevant. Både i tid og sted "Delesik"

Delesik handler om enten tid eller sted
Tidsdelesik og Stedsdelesik.

Breaking news var oprindeligt nyheder der var aktuelle, væsentlige og sensationelle nok til at afbryde almindelige. Der er i dagens forløb gået inflation i hvad breaking betyder.

Væsentlighed Konkubens for folk og samfundet. Samfundets vigtige nyheder har ofte ikke umiddelbart høj lydhedsgrad for
Mange mennesker
Høj væsentlighed
Mest høj-
Lær
Høj
Konkubens journalistik bliver ofte brugt her.

Identifikation Om vi kan se os selv i det. Medlidenhed. Forskellige former. Empati. Sammenhængighed og tillid. Specifikke almen identifikation. Clickbait bruges meget. I senere tid bruges identifikation mere. "Virtual Forward" gør os kyniske fordi vi ikke kan forstå og til det.

Sensation Skandaler. Væsentligt. Ekstraordinært

Konflikt Strid mellem personer eller interesser. Krig, rædsel, samfund. Debat. Gode og onde. Vælg side.

Danske - filmiske virkemidler

Objektive og subjektive virkemidler

- Sandhedssøgende	- Storytelling
- Balance	- Underholdning
- Neutralitet	- Spænding
- Informativt	- Identifikation, følelse

Kamerabevægelser

Panorering Tiltning Håndholdt Jo mere bevægelser
↔ ↑ desto mere drama og action
Zoom er ofte subjektivt i.t.t. personer = subjektivt

Framing Hvor ligger karakterne?
 Yderpositioneret meget tæt eller langt væk = mere subjektivt

Klipning

- Hastighed	- Dækkende → Præsentation
- Montageklipning	- DAV (Fiktion) → Symbolisk peger på temaet
- Hurtige klip = mere dynamisk

Lyd

- Real lyd	- Speaker stemme
- Musik	- Lydeffekter / Asynkron lyd

Jo mindre real lyd, jo mere subjektiv

Grafiske lag

• Efterskrifter	• Logo	• Skitte; direkte/Breaking
• Rulletekster	• Fanblade	

Grafik og animation

• Grafer osv.

Statisk = Logos = Objektivt

Dansk - Interviewformer

- Portrætinterview

- Vox pop (Folkets stemme)

- Tilfældige mennesker

- Væsentlighed

- Ikke så kvalificeret

3 mest valide former:

- Erfarings-interview

Egne oplevelser og erfaringer i vidner

- Parts-interview

Subjektivitet, interesser, konflikt

- Ekspert-interview (mest valide)

Særlig vidner eller ekspertstatus

Dansk Nuværelse

Nyhedsriterier (AVISK)

Interviewformer (parts, erfarings- og ekspert)

Fortælling hierarki

Vinkler

Dejks's

Reportageform

→ Vurdering → Perspektivering

Dansk - Fortæller historien

Kanal

Studievært

Studievært snakker direkte til
sererne skal have fint "neutral" påklædning

Reporter

Reporteren snakker smide til
studieværten, men må stadig se
direkte på sererne

Interviewer

Intervieweren snakker til reporteren,
og må ikke se direkte på sererne

Dansk - Vindling

Journalist og kendte vigtigste værktøj ift. hvordan de vil
fortælle en historie

Vindling kan være oppetia med, altså en redaktion der
altid vælger en vindling. Men også redaktion og op: en journalist
sætter historien sammen, og der kommer automatisk en
vindling.

Dansk - Rapportage

(Nyhedsreportage)

- Nyheds-

Journalist der beretter fra "marken"

• 1. person fortæller

- Begivenheder

Kan være alle dags medierne

• Verbale i nutid

- Portræt-

• Beskrivelser af

- Efterforskning-

• Subjektive holdninger

sans indtryk

imaginer indtryk

• Associationer og

• Oplevelsen vægter

følelser

højere end faktuelle

• Tanker og

informationer

individuelle oplevelser

Dangle - Deilesis

Hvem? Hvad? Hvor?

Lige nu, Lige om lidt, om 6 minutter, i går, altid...

Her (med kornstøbet), 50 meter udsigt, kan se med glæde, som her...

9 Maskulinitet

Faglige mål: 3, 4, 6, 7, 9, 10

- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger
- 10. demonstrere kendskab til digitale mediers indhold og funktion samt indsigt i tilhørende etiske problemstillinger

Kompendium: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=64923922650>

KVINFO, "Maskulinitet", 2020, Artikel

- Læs den her, den forklarer hele emnet

Tobias Rahim, "Når mænd græder", 2022, sangtekst + musikvideo

- Omhandler at det ikke er okay for mænd at græde i samfundet, selvom mænd stadig har det træls eller noget

Teaterforestilling "Ikke mere PIS" + elevernes interview

- Det der teater

Særlige fokuspunkter

- Nostalgisk maskulinitet
 - Længes efter noget der var i gamle dage
- Hegemonisk maskulinitet
 - "en stærk stats (uberettigede) overherredømme over og magtudøvelse over for svagere stater eller folkeslag" (DDO)
- Giftige normer
- Opgør med kønsstereotyper
- Kønsdebat i det offentlige rum
- Interviewteknik
- Insta-teater

Dansk - Maskulinitet

- "Hvad er en 'rigtig mand'?"

Hegemonisk maskulinitet

- all-encompassing power or force

kritik af maskulinitet af mænd, ikke af kvinder.

- 'toxic masculinity', misogyni

Vindere og tabere

Intersectionalitet

- "How sociological and individual groupings' political identities result in privileges and discriminations"

Stereotyper

- CeMAS Center for Maskulinitetsforskning

Nostalgisk maskulinitet

- Privilegier

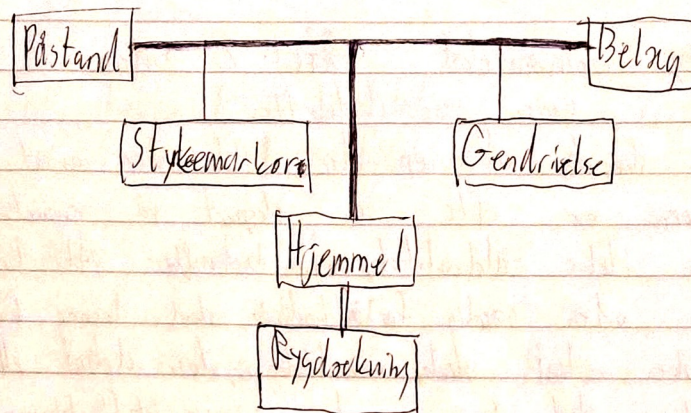
De-maskulinisering

Køn

Identitet

Sexualitet

Toulmins argumentations model (Toulmin)

Påstand: Det man prøver at overbevise læseren om.

Belæg: Begrundelse; data og fakta.

Hjemmel: Det der binder beviset med påstanden.

Rygdekning: Understøttelse af hjemmel; erfaringer og data.

Styrkeenheder: Ord der udtrykker hvor stærkt afstanden menes at.

Gendrivelse: Forbehold for modargumenter.

Appelformer

Pathos: Følelser, menneskelige værdier, humanisme

Logos: Logik, rationale, fakta, materialisme; data

Ethos: Ekspertise, autoritet, absolutum

10 Nye genrer

Faglige mål: 1-5, 7, 9

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 3. demonstrere indsigt i retoriske, herunder stilistiske, virkemidler i såvel mundtlige og skriftlige sammenhænge
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 5. analysere og fortolke fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger

Thomas Korsgaard, "Hvis der skulle komme et menneske forbi", Lindhardt og Ringhof, 2017, Romanuddrag

- Autofiktion, se pptx: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=70560335346>, fiktionisering
- Den er stjernemarkert, men jeg kan ikke finde teksten.

Christina Hesselholdt, "Den røde taske", af "Hovedstolen", 1998

- Punkroman gætter jeg på

Halfdan Pisket, "Dansker", 2016, grafisk roman

- Den om han flygtningen der skal have dansk pas eller noget

Særlige fokuspunkter

- Punkroman
 - "En punkroman er en roman, hvor punktummet anvendes som det primære tegn til at markere pauser og skabe rytmiske effekter i teksten. Punkromanen adskiller sig dermed fra andre romangenrer ved sin unikke måde at strukturere og formidle historien på."
<https://blogguide.dk/punkroman/>
 - Christine Hesselholdt
- Autofiktion – dobbelkontrakt

- “Autofiktion er en genre der blander fiktion og fakta. Oprindeligt dækkede termen litterære værker, men den er siden tillige brugt om for eksempel tv-serier og film. På dansk er ordet 'fiktiobiografisme' også blevet foreslået som dækkende for begrebet.”
<https://da.wikipedia.org/wiki/Autofiktion>
- Selvbiografi vs autofiktion
 - Selvbiografi: fakta
 - Autofiktion: blander fiktion og fakta
- Fiktionalisering
 - “præsentere som fiktion; gøre fiktiv eller tilføre fiktive elementer” (DDO)
- Barndom og barnets sansninger beskrevet med voksent sprog
- Minimalisme
- Den grafiske roman
- Spoken word: skrivning og performance

Kronik

Reflectionstext → Opinion

- Middellang opinionstext ~~3-4~~³ til 2 sider.
- Sendes i aviser og tidsskrifter.
- Ofte skrevet af en der ikke er ansat ved Publikationen.
- Kronikeren er ofte en ekspert på emnet, dvs. særlig kendskab.
- Behøver ikke aktualitet, men behandler ofte bredere emner.
- Læsere uden særlig fagindsigt skal kunne forstå budskabet.
- Kronikken skal skabe refleksion, dvs. debat eller handling.
- Kronikken skal have et synspunkt/holdning.
- Kronikker kan indeholde fakta, men IKKE til eksamen!
- Kronikken kan formateres mere eller mindre som en avis-artikel.
- Til eksamen kan man vælge mellem at skrive og analysere en kronik.

Værktøjer

- Språk
- Argumentation
- Komposition
 - Flyss - Hey you see so
opmærksomhed ^{indledning} / ^{afslutning}
rationals ^{argument} ^{afslutning}
- Diskurs - Hvilke ord bruger man, fx til beskrivelse af enner og artikler.
- Tone fx humor, satirisme, seriøsitet
- Appelformer
- Målgruppe

Spoken Word

Performance litteratur

- Optraeden af litteratur

Litteratur hvor optraeden er en del af værket

Oplesningen er en vigtig del

Spoken word er ofte humanistisk

Karakteristika

- Digt eller tekst læses op ~~for~~ med performance.
- Eget vork
- Engagement
- Rim
- Rytmik og flow
- Lister
- Mundtlig performance

Poetry slam er ~~relateret~~; familie

11 Teknologi og menneske

Faglige mål: 1, 2, 4, 6-9

- 1. udtrykke sig hensigtsmæssigt, formelt korrekt, personligt og nuanceret, såvel mundtligt som skriftligt
- 2. demonstrere indsigt i sprogets opbygning, brug og funktion, herunder anvende grammatisk terminologi
- 4. anvende forskellige mundtlige og skriftlige fremstillingsformer formålsbestemt og genrebevidst, herunder redegøre, kommentere, argumentere, diskutere, vurdere og reflektere
- 6. analysere og vurdere ikke-fiktive tekster
- 7. perspektivere tekster ud fra viden om fagets stofområder og viden om kulturelle, æstetiske, idéhistoriske, almenmenneskelige, samfundsmæssige, naturfaglige, teknologiske og erhvervsrelaterede sammenhænge
- 8. demonstrere kendskab til centrale litteraturhistoriske perioder (se nedenfor) og deres forbindelse til nutiden
- 9. demonstrere kendskab til tendenser i samtidens danske litteratur og medier, herunder samspil med internationale strømninger

Kompendium: <https://www.lectio.dk/lectio/577/dokumenthent.aspx?documentid=69988662716>

Dampmaskinen og industrialisering:

Johannes V. Jensen, "Maskinerne", essay, 1901

- Den hvor han glæder sig over maskiner.

Tom Kristensen, "Det blomstrende slagsmål", fra "Fribytterdrømme", 1920, digt

- Den med slagsmål i værtshuset
- Expressionisme

Poul Henningsen, "Byens lys", 1937, digt

- Byen er træt, men alligevel elsker vi byen, basically
- Urbanisering

Michael Strunge, "Plasticsolen", 1981, digt

- Byen er kold og fjendtlig basically
- Urbanisering

Sundhedsteknologi og etik

Peter Seeberg, "Pationen", 1962, novelle

- Den hvor manden får erstattet hele kroppen med proteser og har en indre monolog om sin eksistens
- Sci-fi, Dystopi

Vibike Brock, “Symptomerne”, 1980, novelle

- Den efter kvinderevolutionen, men hvor hun gerne vil ham der i vandet
- Sci-fi, Dystopi

Peter Adolph(hitler)sen, “År 9 efter loopet”, 2013, roman

Digitalisering

Carsten Jensen, “Børn er de fødte kriminelle”, 1985, essay

- Den, hvor han complainer over at alle børn er hackere på børneværelsen

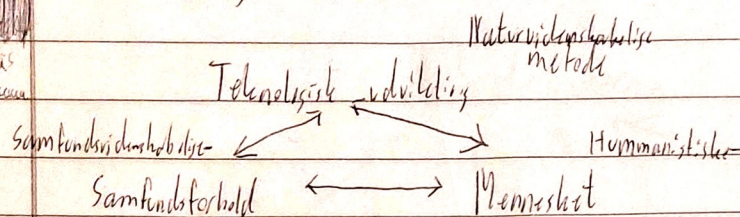
Viggo Bjerring, “Verdenshjertet”, 2016, roman

- Den hvor han sidder i lejligheden med gig-economy, hvor han finder arbejde på den der hjemmeside

Særlige Fokuspunkter

- Dampmaskinen
- Industrialiseringen, arbejderkamp og slaget på Fælleden
- Urbaniseringen
- Sundhedsteknologi
- Eksistentialisme
- Dystopi
- Essay
- Digitaliseringen

Teknologi og menneske

do 14. NOV fagdag

- industrimuseet
- ~~Her~~ Hørrens statsfængsel
- mby escape room

- Teknologi påvirker måden vi tænker. Der er en lige linje fra teknologi til bevidsthed.

(Teknologi → Samfund → Menneske)

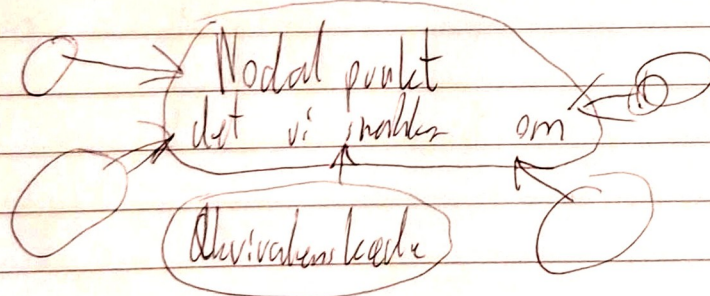
- Eksempel med vret, Teknologi, mekanik, Samfund, industrisamfundet og mennesket, bevidsthed ift. tid ses i atomiske tidsenheder.

Johannes V. Jensen "Maskinerne"

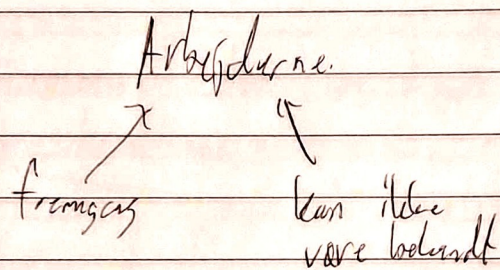
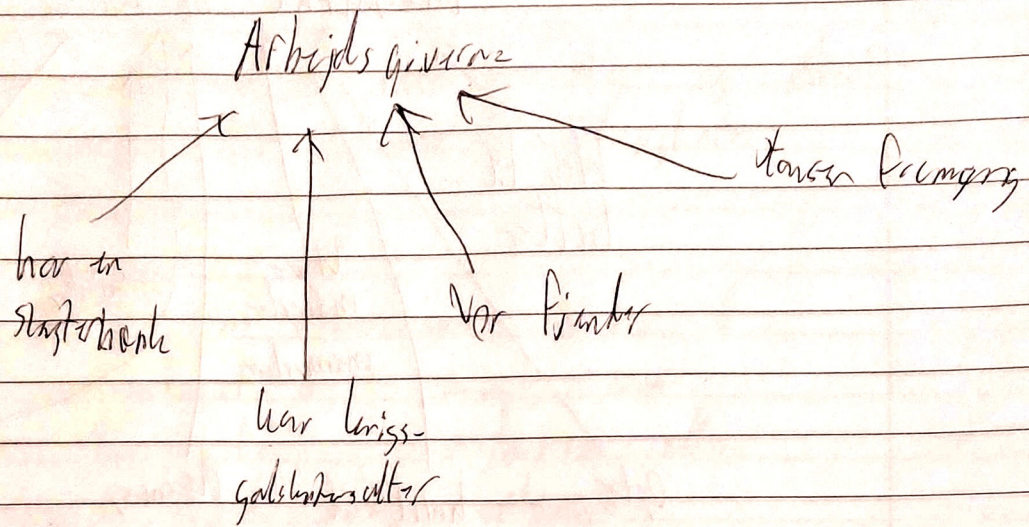
fascination:

- "ingen fantasi aner det vældige" s. 4817

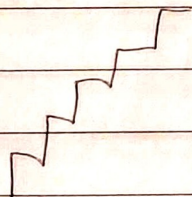
Diskurs analyse

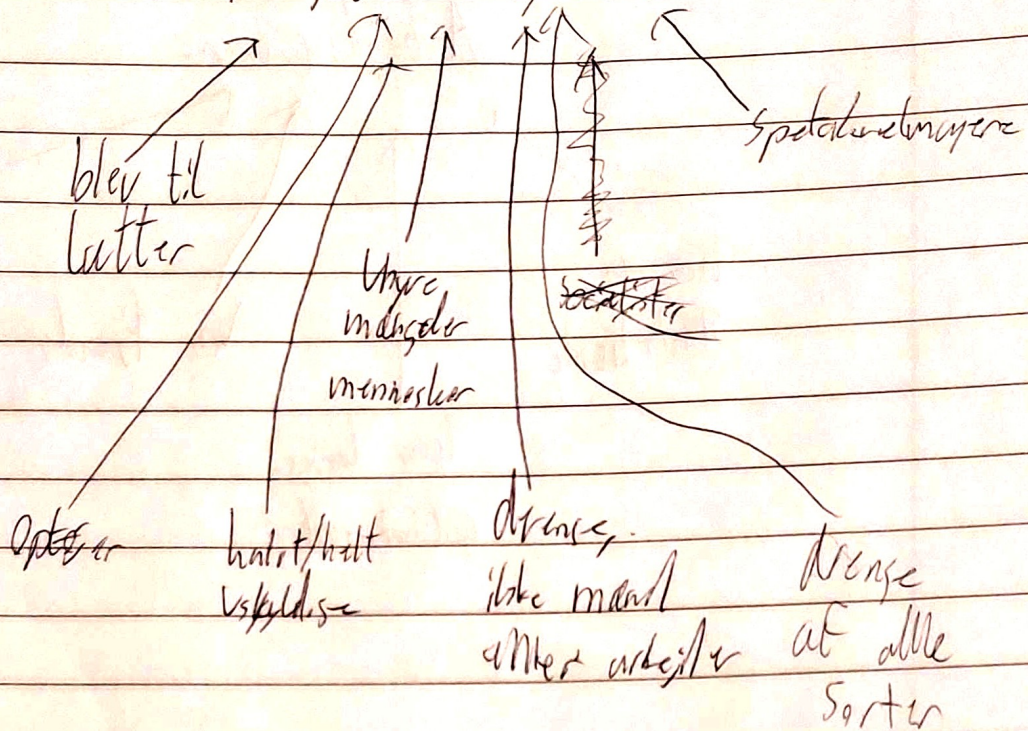
Derivater: det der er det samme
Differentier: det der ikke er

Konflikttrapper

Arbejderne og bederne

Sundheds teknologi

- Transplantationer
- Forstærkning og abort
- Genmanipulation
- Kunstig befrugtning
- Bio-hacking

Vi som mennesker har ~~et~~ overtaget noget magt, som før lå i naturen eller i Gud eller skaberen.

Fakta og fiktionskoder

Fakta

- Appelformerne Etos og Logos
- Brochurer, forklarings dokumenter, etc.

Fiktion

- Nyhedsstrøkanter
- dystopier, sci-fi
- underholdning
- frit forhold til virkeligheden
- Fortæller taktik
- mennesker kunne identificere sig
- tilbageholdelse af viden

"Patienten"

Peter Seeberg

Noveller 1962

Vi er under modernisme;

En mand 'patienten' er på vej
Der fortælles om en ~~mand~~ ^{person} patient, patienten har
næret sygdom der gør, at patienten er halvblind
for forskellige lempede amputeret og erstattet
med proteser. Det starter med patientens ene og
derefter det andet ben, så en arm
og til sidst er hele kroppen, hovedet
inkorporeret, er stiftet med proteser og donoror-
gane. Novellen slutter af med, at patienten
voksner er begyndt over den filosofiske eksistentielle
bevidsthed: "Er der det stadig ham?" "Ja lad det
være mig siger han."

- Novellen ser tilbage på et handlingsforløb
"Du jeg" "Da lagene"
Over et par måneder
~~til~~ ~~sidst~~ ~~indtil~~

Konflikten består af, at manden/patienten skal gøre op med sig selv, om det faktisk stadig er ham, selvom han har fået afskrevet alle sine kropslige linje 40 s. 24 - linje 3 s. 25

- Inden konflikten, der ~~er~~ ^{er} det patienten der spørger børn, brødre og hustru, ikke omvendt.

Norvalen fortæller over at på manden, ^{altid} ~~der~~ han når at helbrede efter hvert operation, til sygdommen kommer igen.

s. 24 p. 22

- Patienten fortæller mens de ligger på hospitalet og kigger op i loftet.

s. 24 l. 32

Norvalen foreslår på hospitalets ~~og~~ ~~for~~

Patienten er en mand, formådelig, oppe i årerne. Han har hustru, børn og brødre, men ikke forældre.

- Det fysiske er væsentligt i Norvalen.

- Manden er ~~meget~~ filosofisk inclineret.

- ~~Det~~ Manden går fra bare at skulle have en operation, til at tænke over, om det stadig er ham.

Fredbo

- Men med i sproget
- Ironi og overdriivelse, fokus mere på det
- Flere/mere citater
- Konklusion i slutningen eller om-mid perspektivering

Sundhedsstyrelsens video

Fakta og fiktion

	Fakta video	Fiktion	
Forkælling	synlig ✓	synlig ja	
Fortællertid	komponent ✓	lang	
komposition	linear ✓	ikke-linear	
syn	videre syn ✓	indre syn	
perspektivering	?		
personale	telling ✓	showing	X
totaltabel	citater ✓	indre monolog	X
			X

- Baggrund
- Fortæller
- Statistik i starten
- Etas og Logos
- Håndholdt kamera
- Normalperspektiv

Film analyse

6-11-2021

• Perception/sansninger

- Syn og hørelse
- Umiddelbare reaktioner, bogen har ikke jumpscars
- Det kan være nemmere at få adgang til følelserne

• Identification

- Patos, kunne leve sig ind i andres følelser, oplevelser
- Subjektiv synsvinkel
- Forståelige ting forstærker identification
- Brud på de 4, væg kan til tider bruges forstærkende
- Fortæller forhold bestemmer, hvordan vi oplever filmen.
 - Personalt fortæller
 - Observerende fortæller
 - Afsidende fortæller

• Lydtyper

- Tale, musik, real- og effektlud
- Synkron lyd og asynkron lyd

"Parsifal Hearts" svensk kortfilm

"En del af mit hjerte"

- Real lyd

- Naturligt lys, også udfødt belysning

- Ideer syn, kulisser og handlinger

- Røi samtal, også med akavethed taget med

- Underbyggende baggrundsmusik, bliver dybere på varelst
inkluderer flere dybe toner og dissonans i takt
med hovedpersonens forvandede følelser

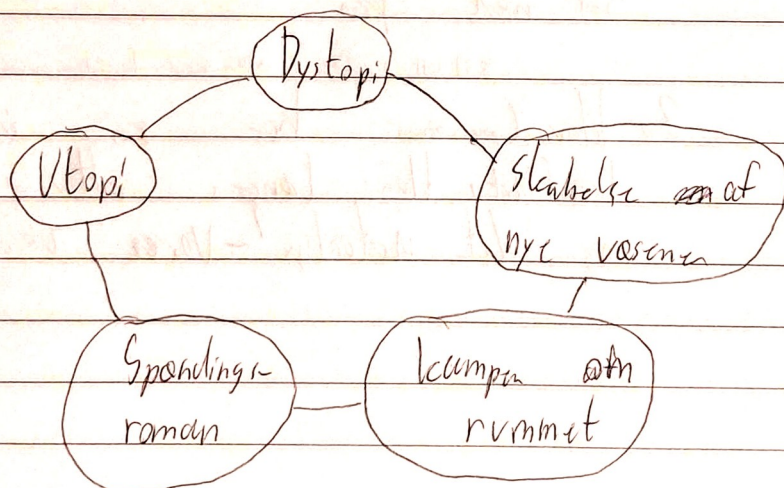
- Fra og og figurer af real lyd

- Anden persons fortællerstemmevoiceover

Emne: Science Fiction

- Videnskabsfiktion
- Teknologiske udvikling og perspektiver
- Fremtidsproblemer i verden
- En anden verden
- Utopier og dystopier
- Langt de fleste sci-fi fremtidsproblemer
- Eksempler
 - Jernjæll "1984"
 - Aldous Huxley "1984"
 - Aldous Huxley "1984"
 - Thomas More: Utopia
 - Skabelse af nye typer levende væsener, kloner, robotter, dinosaurer
 - Hyperrealitet
 - Eksistentialisme
 - Spændingsromaner; Rejse: tid, rumrejse, "to the great beyond"
 - "Rejsen til månen" fra 1865
 - Science-fiction afspejler sin tid og dens teknologi

Altid inddrag miljøkarakteristik, tid og sted, oftest i fremtiden

Sci-fi - træk i "Symptomerne"

Teknologi: Kunstig befrugtning

Skabelse af nye væsener:
Kunstige mennesker

~~Utopi~~ ~~hvis man~~

Dystopisk: Hvis tager medicin, forebyggelse er
en sygdom, naturligt er man imøtærdig

Hun længe efter det naturlige og
ressortet. Det er normalt at tage
medicinen (vennerne), sammenlignet med
vores verden.

s. 3062

"de producerede afløst af antik vis"

9. Verden er anderledes end
vores verden. Vores verden bliver
ret ned på

s. 31411, s. 32637

hvilken havde hemmelige underbevidste forløb som sikrede mennesket
medicinske fremskridt af

2. Hovedpersonen har en indre
konflikt. Hun længe efter lærigheden
og 'det naturlige' - vores verden

Konflikten består af, at manden/patienten skal gøre op med sig selv, om det faktisk stadig er ham, selvom han har fået afskrevet alle sine lempelser.
Linje 40 s. 24 - linje 3 s. 25
- Inden konflikten, sagde jeg: Det patienten der spørger børn, brødre og hustru, ikke omvendt.

Norvald fortæller om, et par måneder, ^{efter} han var at helbrede efter hjerter operation, til sygdommen kommer igen.

s. 24 p. 22
- Patienten fortæller mens de begge på hospitalet og siger op i loftet.
s. 24 Lo 32

Norvald fortæller på hospitalet om ~~hans~~

Patienten er en mand, formodt, oppe i årerne. Han har hustru, børn og brødre, men ikke forældre.

- Det fysiske er væsentligt i Norvald.
- Manden er ~~meget~~ filosofisk indlignet.
- ~~Pat:~~ Manden går fra bare at skulle have en operation, til at tænke over, om det stadig er ham.

Spørg

Hvor længe bøj eller lav stile Med bøj

- Ingen bøjler
- Tillægget "Uhyre sjældne"
- Kunstnerisk sætningens kombination s. 24 l. 17
- Lange sætninger
- ~~Relevante~~ Spørgsmål (dialog) s. 26 l. 13

Tema

- Ektartikalisme ift. organtransplantation og proteser
s. 26 l. 6

Fordeling

- Skal vi reperiere mennesket, eller finder
det menneskelighed? Hvorfor har vi otret sjæld
på at redde det fysiske?

Prospulering

"Mashinere" Johann Va Jansen 1400 essay

- I Mashinere er mashinere en god domsig brantier
skabt af mennesket, til fordel for mennesket.
I 'patienten' erstatter kolonologien mennesket
- Moderniseret blod er mennesket?

~~Thesis~~ Thesis' skib

- Tingene erstattes, i patienten er det mennesket

Folkeviser

(Fra noter på bagsiden af undervisningsbeskrivelsen)

- Det første litteratur
- Mundtligt overleveret, senere hen skrevet ned
- Middelalderen—interesse for fortiden.
- Kollektivt, ikke individualistisk
- Overgangsfasen ung/gammel er farlig
- Ofte unge mænd der ridder ud og farlige kvinder
- Ofte gammeldansk
- Sunget, deraf -viser

Holberg

- Epistler: meningstekster
- Gammeldansk
- Kvindeidentifikation
- Epistler, digte, romaner, dramaer

Martin A. Hansen

- Ingen tro på, at noget bestemt kan redde verden—dissolution
- Illusionen om at verden efterhånden bliver bedre.